

Republica Moldova
CURTEA CONSTITUȚIONALĂ

DECIZIE

pentru sistarea procesului de examinare a excepției de neconstituționalitate a unor prevederi din articolul 54 din Codul familiei și articolul 8 alin. (2) din Legea nr. 338 din 15 decembrie 1994 privind drepturile copilului

(dreptul copilului de a-și exprima opinia)

(sesizarea nr. 120g/2020)

CHIȘINĂU

27 octombrie 2020

Curtea Constituțională, judecând în componența:

nei Domnica MANOLE, *Președinte*,
dlui Nicolae ROȘCA,
nei Liuba ȘOVA,
dlui Serghei ȚURCAN,
dlui Vladimir ȚURCAN, *judecători*,
cu participarea nei Eugenia Mîța, *asistent judiciar*,

Având în vedere sesizarea înregistrată pe 23 iulie 2020,
Examinând admisibilitatea sesizării menționate,
Având în vedere actele și lucrările dosarului,
Deliberând pe 27 octombrie 2020 în camera de consiliu,

Pronunță următoarea decizie:

ÎN FAPT

1. La originea cauzei se află excepția de neconstituționalitate a unor prevederi din articolul 54 din Codul familiei și articolul 8 alin. (2) din Legea nr. 338 din 15 decembrie 1994 privind drepturile copilului, ridicată de dl avocat Alexandru Macar, în interesele nei Cristina Dutcovschi, parte în dosarul nr. 2a-3880/19, pendinte la Curtea de Apel Chișinău.

2. Sesizarea privind excepția de neconstituționalitate a fost trimisă la Curtea Constituțională de un complet al Colegiului civil, comercial și de contencios administrativ de la Curtea de Apel Chișinău (dnii judecători Marina Anton, Angela Bostan și Vitalie Cotorobai), în baza articolului 135 alin. (1) literele a) și g) din Constituție.

A. Circumstanțele litigiului principal

3. Pe 28 noiembrie 2018, dna Cristina Dutcovschi a depus o cerere de chemare în judecată împotriva dlui Alexandru Dutcovschi, intervenient accesoriu Direcția de Asistență Socială și Protecție a Familiei Hâncești, solicitând stabilirea domiciliului copilului minor C.D. cu mama, încasarea pensiei de întreținere a copilului minor din momentul adresării în judecată până la atingerea majoratului de către copil și încasarea cheltuielilor de judecată.

4. Pe 19 martie 2019, dl Alexandru Dutcovschi a înaintat o acțiune reconvențională împotriva nei Cristina Dutcovschi, intervenient accesoriu Direcția de Asistență Socială și Protecție a Familiei Hâncești, solicitând stabilirea domiciliului copilului minor C.D. cu tata.

5. Prin Hotărârea Judecătoriei Hâncești, sediul central, din 12 septembrie 2019, acțiunea depusă de dna Cristina Dutcovschi a fost admisă parțial, s-a stabilit domiciliul copilului minor cu mama și s-a încasat de la dl Alexandru

Dutcovschi în beneficiul dnei Cristina Dutcovschi pensia de întreținere a copilului minor, în rest acțiunea a fost respinsă ca neîntemeiată. Totodată, instanța de judecată a respins acțiunea reconvențională depusă de dl Alexandru Dutcovschi.

6. Pe 9 octombrie 2019, dl Alexandru Dutcovschi a formulat un apel împotriva Hotărârii Judecătorei Hâncești, sediul central, din 12 septembrie 2019, solicitând casarea acesteia, cu emiterea unei noi soluții de respingere a cererii de chemare în judecată depuse de dna Cristina Dutcovschi și admiterea acțiunii reconvenționale depuse de dl Alexandru Dutcovschi. Prin Încheierea Colegiului civil, comercial și de contencios administrativ al Curții de Apel Chișinău din 3 decembrie 2019 cererea de apel a fost acceptată pentru examinare, cu intentarea procedurii în apel.

7. În cadrul ședinței din 9 iulie 2020, dl avocat Alexandru Macar, acționând în interesele dnei Cristina Dutcovschi, a solicitat audierea copilului minor, pentru ca acesta să-și expună opinia privitor la stabilirea domiciliului. Demersul respectiv a fost respins prin încheiere protocolară, parte a procesului verbal, deoarece nu întrunește condițiile articolului 54 din Codul familiei. Prin urmare, în cadrul aceleiași ședințe dl avocat Alexandru Macar, acționând în interesele dnei Cristina Dutcovschi, a ridicat excepția de neconstituționalitate a unor prevederi din articolul 54 din Codul familiei și articolul 8 alin. (2) din Legea nr. 338 din 15 decembrie 1994 privind drepturile copilului.

8. Prin Încheierea din 9 iulie 2020, Curtea de Apel Chișinău a admis ridicarea excepției de neconstituționalitate și a sesizat, în acest sens, Curtea Constituțională, în vederea soluționării acesteia.

B. Legislația pertinentă

9. Prevederile relevante ale Constituției sunt următoarele:

Articolul 4

Drepturile și libertățile omului

„(1) Dispozițiile constituționale privind drepturile și libertățile omului se interpretează și se aplică în concordanță cu Declarația Universală a Drepturilor Omului, cu pactele și cu celelalte tratate la care Republica Moldova este parte.

(2) Dacă există neconcordanțe între pactele și tratatele privitoare la drepturile fundamentale ale omului la care Republica Moldova este parte și legile ei interne, prioritate au reglementările internaționale.”

Articolul 28

Viața intimă, familială și privată

„Statul respectă și ocrotește viața intimă, familială și privată.”

Articolul 32

Libertatea opiniei și a exprimării

„(1) Oricărui cetățean îi este garantată libertatea gândirii, a opiniei, precum și libertatea exprimării în public prin cuvânt, imagine sau prin alt mijloc posibil.

(2) Libertatea exprimării nu poate prejudicia onoarea, demnitatea sau dreptul altei persoane la viziune proprie.

(3) Sint interzise și pedepsite prin lege contestarea și defăimarea statului și a poporului, îndemnul la război de agresiune, la ură națională, rasială sau religioasă, incitarea la discriminare, la separatism teritorial, la violență publică, precum și alte manifestări ce atentează la regimul constituțional.”

Articolul 48 Familia

„(1) Familia constituie elementul natural și fundamental al societății și are dreptul la ocrotire din partea societății și a statului.

(2) Familia se întemeiază pe căsătoria liber consimțită între bărbat și femeie, pe egalitatea lor în drepturi și pe dreptul și îndatorirea părinților de a asigura creșterea, educația și instruirea copiilor.

[...]”

Articolul 49 Protecția familiei și a copiilor orfani

„(1) Statul facilitează, prin măsuri economice și prin alte măsuri, formarea familiei și îndeplinirea obligațiilor ce îi revin.

(2) Statul ocrotește maternitatea, copiii și tinerii, stimulând dezvoltarea instituțiilor necesare.

[...]”

Articolul 50 Ocrotirea mamei, copiilor și a tinerilor

„(1) Mama și copilul au dreptul la ajutor și ocrotire specială. Toți copiii, inclusiv cei născuți în afara căsătoriei, se bucură de aceeași ocrotire socială.

(2) Copiii și tinerii se bucură de un regim special de asistență în realizarea drepturilor lor.

[...]”

10. Prevederile relevante ale Codului familiei, adoptat prin Legea nr. 1316 din 26 octombrie 2000, sunt următoarele:

Articolul 54 Dreptul copilului la exprimarea opiniei

„Copilul are dreptul să-și exprime opinia la soluționarea în familie a problemelor care îi ating interesele și să fie audiat în cursul dezbaterilor judiciare sau administrative. **De opinia copilului care a atins vârsta de 10 ani se va ține cont în mod obligatoriu dacă aceasta nu contravine intereselor lui.**”

[În redacția de până la adoptarea Legii nr.112 din 09.07.2020]

„Copilul are dreptul să-și exprime opinia la soluționarea în familie a problemelor care îi ating interesele și să fie audiat în cursul dezbaterilor judiciare sau administrative. **De**

opinia copilului se ține cont în mod obligatoriu, în conformitate cu vârsta și gradul său de maturitate, dacă aceasta nu contravine intereselor copilului.”

[În redacția Legii nr.112 din 09.07.2020, în vigoare din 14.08.2020]

11. Prevederile relevante ale Legii nr. 338 din 15 decembrie 1994 privind drepturile copilului sunt următoarele:

Articolul 8

Dreptul la libertatea gândirii și conștiinței

„(1) Dreptul copilului la libertatea gândirii, la opinie, precum și la confesiune nu pot fi încălcate sub nici o formă.

(2) Statul garantează copilului, capabil să-și formuleze opiniile, dreptul de a-și exprima liber aceste opinii asupra oricărei probleme care îl privește. **De opinia copilului care a atins vârsta de 10 ani se va ține cont, în mod obligatoriu, dacă aceasta nu contravine intereselor lui.**

(3) În acest scop copilului i se dă posibilitatea de a fi audiat în cursul dezbaterilor judiciare sau administrative care-l privesc, fie direct, fie printr-un reprezentant sau organ corespunzător, în conformitate cu legislația.

[...]”

ÎN DREPT

A. Argumentele autorului excepției de neconstituționalitate

12. Autorul excepției de neconstituționalitate susține că dispozițiile articolului 54 din Codul familiei și articolului 8 alin. (2) din Legea nr. 338 din 15 decembrie 1994 privind drepturile copilului, care prevăd că se va ține cont în mod obligatoriu de opinia copilului care a atins vârsta de 10 ani, instituie o condiție a cărei respectare aduce atingere dreptului copilului de a fi ascultat.

13. De asemenea, autorul sesizării menționează că prin textul de lege criticat legiuitorul neîntemeiat a instituit o prezumție cu privire la vârsta de la care se poate considera că un copil are discernământ. Autorul excepției pretinde că declarația minorului care are discernământ ar trebui luată în considerare în funcție de vârstă și de gradul de maturitate și coroborată cu celelalte probe administrate în cauză, chiar dacă copilul nu a împlinit vârsta de 10 ani. În opinia sa, prevederile contestate sunt contrare articolelor 4, 28, 32, 48, 49 și 50 din Constituție.

B. Aprecierea Curții

14. Examinând admisibilitatea sesizării privind excepția de neconstituționalitate, Curtea constată următoarele.

15. În conformitate cu articolul 135 alin. (1) lit. a) din Constituție, controlul constituționalității legilor, în prezenta cauză a unor prevederi din

Codul familiei și din Legea nr. 338 din 15 decembrie 1994 privind drepturile copilului, ține de competența Curții Constituționale.

16. Curtea constată că sesizarea privind excepția de neconstituționalitate, ridicată de dl avocat Alexandru Macar, în interesele dnei Cristina Dutcovschi, în dosarul nr. 2a-3880/19, pendinte la Curtea de Apel Chișinău, este formulată de către subiectul căruia i s-a conferit acest drept, în baza articolului 135 alin. (1) literele a) și g) din Constituție, așa cum a fost interpretat acesta prin Hotărârea Curții Constituționale nr. 2 din 9 februarie 2016.

17. Obiectul excepției de neconstituționalitate îl constituie unele prevederi ale articolului 54 din Codul familiei și articolului 8 alin. (2) din Legea nr. 338 din 15 decembrie 1994 privind drepturile copilului, *i. e.* care prevăd că se va ține cont în mod obligatoriu de opinia copilului care a atins vârsta de 10 ani.

18. Curtea admite că normele contestate ar putea fi aplicate la soluționarea cauzei pendinte la Curtea de Apel Chișinău, fiindcă demersul prin care s-a solicitat audierea copilului minor pentru a-și expune opinia privitor la stabilirea domiciliului său a fost respins pe motiv că nu întrunește condițiile articolului 54 din Codul familiei.

19. Curtea constată că normele contestate nu au mai făcut anterior obiect al controlului de constituționalitate.

20. Autorul sesizării a invocat incidența articolelor 4 [*drepturile și libertățile omului*], 28 [*viața intimă, familială și privată*], 32 [*libertatea opiniei și a exprimării*], 48 [*familia*], 49 [*protecția familiei și a copiilor orfani*] și 50 [*ocrotirea mamei, copiilor și a tinerilor*] din Constituție.

21. Pe 9 iulie 2020, în procesul examinării admisibilității sesizării privind excepția de neconstituționalitate de către Curtea Constituțională, Parlamentul a adoptat Legea nr. 112 pentru modificarea unor acte normative, publicată în Monitorul Oficial al Republicii Moldova nr. 205-211 din 14 august 2020. Potrivit Art. I pct. 3 al legii menționate, la articolul 54 din Codul familiei, teza II a fost modificată cu următorul cuprins: „De opinia copilului se ține cont în mod obligatoriu, în conformitate cu vârsta și gradul său de maturitate, dacă aceasta nu contravine intereselor copilului.”

22. Curtea reține că prin modificarea prevederii contestate din articolul 54 din Codul familiei, în vigoare din 14 august 2020, excepția de neconstituționalitate a fost rezolvată și pentru acest motiv, în conformitate cu dispozițiile articolului 60 lit. d) din Codul jurisdicției constituționale, dispune sistarea procesului.

23. Cu referire la prevederile contestate de la articolul 8 alin. (2) din Legea nr. 338 din 15 decembrie 1994 privind drepturile copilului, Parlamentul, în opinia scrisă, a menționat că fiind modificată norma generală, care specifica expres aceleași prevederi incluse în legea menționată *supra*, acestea urmează a fi modificate pentru a evita fenomenul contradicțiilor între dispozițiile a două legi.

24. În prezenta cauză, Curtea notează că nu posedă competența de a rezolva conflictul de norme infraconstituționale, acest conflict fiind de resortul judecătorilor de drept comun.

Din aceste motive, în temeiul articolelor 26 din Legea cu privire la Curtea Constituțională, 60 lit. d), 61 alin. (1) și 64 din Codul jurisdicției constituționale, Curtea Constituțională

DECIDE:

1. *Se sistează* procesul de examinare a excepției de neconstituționalitate a unor prevederi din articolul 54 din Codul familiei și articolul 8 alin. (2) din Legea nr. 338 din 15 decembrie 1994 privind drepturile copilului, ridicată de dl avocat Alexandru Macar, în interesele dnei Cristina Dutcovschi, parte în dosarul nr. 2a-3880/19, pendinte la Curtea de Apel Chișinău.

2. Prezenta decizie este definitivă, nu poate fi supusă niciunei căi de atac, intră în vigoare la data adoptării și se publică în Monitorul Oficial al Republicii Moldova.

Președinte

Domnica MANOLE

*Chișinău, 27 octombrie 2020
DCC nr. 126
Dosarul nr. 120g/2020*